

Vellykket tiltak for sosialt vanskeligstilte

Tannpleie for sosialt vanskeligstilte har fått et oppsving i København. Antallet pasienter har fordoblet seg på tolv måneder. Suksessen kommer takket være tilpasset behandling og satsing på relasjonsbygging.

 JOHAN ERICHS, MERAMEDIA

Mange hjemløse og rusmisbrukere har tidligere hatt vanskelig for å motivere seg til å gå til tannlegen for å få nødvendig tannbehandling. En ny lov har nå økt interessen for tannbehandling.

Loven, som ble vedtatt av Folketinget i 2020, innebærer at sosialt vanskeligstilte personer som står utenfor arbeidsmarkedet tilbys gratis tannbehandling. Nils Ruben er en av tannlegene som lenge har vært engasjert innenfor det såkalte «sosialtannpleie»-systemet i København.

– Vi var noen tannleger som på frivillig basis begynte å samarbeide i 2000, helt uten kompensasjon, med det som mål å tilby tannpleie for sosialt vanskeligstilte individer, forteller Nils Ruben.

I dag drives sosial tannpleie i Danmark av kommunen og finansieres av staten.

– Vi startet opp i januar 2021. Klinikken vår i Tietgensgate i sentrale København er helt og holdent dedikert til tannpleie for rusavhengige og andre individer med så store sosiale problemer at de har unngått å søke tannpleie.

I København finnes det nå tre klinikker som er spesialisert på tannpleie for sosialt vanskeligstilte, alle ligger i bydeler der rusproblemer er utbredt. Kostnaden for å drive sosial tannpleie i København er 7,3 millioner danske kroner per år. Fra februar 2022 til januar 2023 var 1 012 personer innom sosial tannpleie i den danske hovedstaden.

Annerledes oppdrag

Oppdraget som sosialtannlege er annerledes enn et vanlig tannlegeoppdrag. Pasientene kan være beruset eller påvirket av rusmidler når de kommer til klinikken. Noen har psykiske diagnoser og opptrer utagerende og forstyrrende. De er heller ikke alltid så flinke til å passe på å komme til avtalte tannlegetimer.

– Det har vi forståelse for, og gradvis har vi som tannleger lært oss å håndtere denne problematikken på en god måte. Det er viktig blant annet å aldri hevde sin autoritet eller på noen måte se ned på pasienten. Det gjelder hele tiden å opprettholde øyekontakt på samme nivå. Da pleier det å fungere, og det bygges opp et tillitsforhold som gjør at pasienten kommer tilbake, og for første gang på mange år frivillig oppsøker tannlegen. Hvordan vi kommuniserer med våre pasienter er ofte avgjørende for om de kommer tilbake, forklarer Nils Ruben.

En viktig faktor som gjør at sosialt vanskeligstilte virkelig kommer til avtalte timer på klinikkene, er at de nesten alltid følges av en sosialarbeider.

– Det er helt avgjørende, et støttende selskap i deres situasjon er viktig. Men etter den første kontakten kommuniserer vi vanligvis direkte med pasienten, som da ofte tar seg til klinikken alene, påpeker Nils Ruben.

– Hva driver deg og kollegaene dine til å arbeide med sosialt vanskeligstilte?

Nils Ruben har vært tannlege siden 1986. I dag arbeider han to dager i uken med sosial tannpleie rettet mot hjemløse og rusavhengige i København. – Det er utrolig givende å hjelpe disse pasientene og kjenne den takknemligheten og gleden de viser, sier Nils Ruben. Foto: Privat

– Det er givende å kunne bidra til å skape betydelige resultater for en person som kommer med virkelig dårlig munnhelse, på relativt kort tid. På noen måneder kan vi hjelpe dem bort fra den sosiale belastningen og det mentale problemet det innebærer å ha dårlig tannhelse, til å få en munn de er stolte av å vise frem. Vi opplever mange pasienter som rørt forteller om gleden over å våge å smile igjen og åpne munnen.

Overrasket

Nils Ruben mener at han gjennom sitt sosiale oppdrag har fått endret sitt syn på sin rolle som tannlege.

– Det som har overrasket meg mest personlig er hvor mye glede, takknemlighet og varme jeg har fått tilbake når jeg har hjulpet andre. Jeg føler også alltid at utenforstående setter stor pris på jobben jeg gjør når jeg forteller om oppdraget mitt. Noe annet som har overrasket Ruben er hvor lett det er å føre samtaler og diskusjoner med disse pasientene.

Antallet pasienter ved sosial tannpleie i København har doblet seg på ett år. Medarbeiderne har virkelig klart å skape den atmosfæren som gjør at denne ikke alltid enkle pasientgruppen kommer tilbake og gjennomfører behandlingen sin, sier Sisse Marie Welling, leder av helse- og sosialutvalget i København. Foto: Københavns Kommune

– De har ingen filter eller maske for å skjule personligheten eller situasjonen sin. Tvert imot er de veldig åpne om livssituasjonen sin og har mye humor og intelligens. Disse samtalerne er verdifulle for å vise at man bryr seg og bidrar til å skape et varig forhold.

Samarbeid

De fleste tannleger som jobber innenfor sosial tannpleie i København, driver bare med dette, selv om det også finnes tannleger som parallelt jobber ved en vanlig klinikk.

– Generelt sett kan vi si at vi fokuserer på å hjelpe de svakeste i samfunnet. Mange er dedikerte, og det gjør at vi har et hyggelig og positivt arbeidsmiljø på klinikken. Vi har både erfarne og mindre erfarne tannleger i gruppen vår. Det er ønskelig med omtrent ti års erfaring som tannlege for å fungere bra som sosial tannlege, mener Nils Ruben. Flertallet av pasientene er i aldersgruppen 40–55 år, og de fleste som behandles, er menn, selv om kvinner også kommer. Ventetiden er vanligvis fire til seks uker, med

mindre det er akutt. Klinikken i København har opplevd en dobling av antallet sosiale pasienter på ett år.

– Forklaringen på denne positive utviklingen er at sosialtjenesten i København har økt innsatsen med å oppsøke sosialt vanskeligstilte med dårlig tannhelse og informere dem om hvordan de kan få hjelp. Dette gjøres både ute på gatene og på herberger der mange vanskeligstilte oppholder seg fra tid til annen. Spesielt får de informasjon om at behandlingen er smertefri. Mange av dem frykter smerte, og denne frykten har ofte vært til hinder for dem når det gjelder å søke tannpleie. Vi har et svært godt samarbeid med sosialtjenesten, forteller Ruben.

– Hva er viktigst å tenke på for tannleger som ønsker å gjøre noe for sosialt vanskeligstilte?

– Start gjerne opp frivillig først for å kunne vise myndighetene at det virkelig er behov for sosial tannpleie, da blir det lettere å få økonomisk støtte, avslutter Nils Ruben.

Ros

Leder av helse- og sosialutvalget i København, Sisse Marie Welling, er fornøyd med initiativet når det gjelder sosial tannpleie.

– Dette handler om å skape livskvalitet, ettersom synlig dårlig tannhelse ofte er en stor hindring for å kunne leve et noenlunde normalt sosialt liv. Dessuten betyr forbedret tannhelse for denne gruppen at de kan begynne å spise skikkelig og slippe å være underernærte, sier Sisse Marie Welling, som ikke er sen med å hylle medarbeiderne i prosjektet.

– Det er fantastisk at vår sosiale tannpleie lykkes med å skape en god opplevelse for denne pasientgruppen, der mange har dårlige erfaringer med å henvende seg til helse- og sosialtjenesten, sier Sisse Marie Welling.

Klokka 0000 på utgivelsesdato

www.tannlegetidende.no